

Tandvårdsfakta

Det statliga tandvårdsstödet

EN ALLMÄN TANDVÅRDSFÖRSÄKRING infördes i Sverige 1974. Syftet var att göra tandvård ekonomiskt tillgänglig för hela befolkningen på lika villkor. Försäkringen omfattade alla typer av behandlingar och subventionen omfattade alla åtgärder.

Statens utgifter för tandvård ökade emellertid kraftigt, en fördubbling mellan 1974 och 1980. För att motverka detta fick patienterna gradvis betala en allt större del av tandvårdskostnaderna.

En ny tandvårdsreform trädde i kraft den 1 januari 1999. Avsikten var att tandvårdsstödet, som omfattar alla från 20 års ålder, skulle ge ett ekonomiskt stöd för den så kallade bastandvärden och ett visst, men mycket begränsat, stöd för protetiska åtgärder (kronor, broar, implantat m.m.). Syftet var att ge ekonomiskt stöd för att förhindra framtida större tandvårdsbehov.

Denna utformning av tandvårdsstödet ledde emellertid till höga kostnader för dem som har behov av omfattande protetiska åtgärder. Detta gällde inte minst äldre personer. Det var bakgrunden till att regelverket ändrades den 1 juli 2002 för patienter som är 65 år eller äldre; ersättningsnivåerna för bastandvärden höjdes och ett högkostnadsskydd för protetiska behandlingar infördes.

Med reformen som kom 1999 infördes också en möjlighet att erbjuda abonnemangstandvård. Det innebär att patienten kan teckna ett avtal för tandvård med fast årlig patientavgift. I samband med reformen 1999 upphörde även den tidigare prisregleringen på tandvård och prissättningen blev fri.

LANDSTINGEN ANSVARAR för den avgiftsfria barn- och ungdomstandvården som ges t.o.m. det är en person fyller 19 år. Landstingen ansvarar också för tandvårdsstöd till äldre och funktionshindrade med stort omsorgsbehov, till personer som behöver tandvård som led i en sjukdomsbehandling och till personer som behöver viss oralkirurgi.

Det statliga tandvårdsstödet, som omfattar alla personer fr.o.m. det är de fyller 20 år, administreras av Försäkringskassan. I motsats till många andra socialförsäkringsförmåner som administreras av Försäkringskassan sker utbetalningen enligt tandvårdstaxan till vårdgivaren, inte till den försäkrade individen.

I tandvårdstaxan görs en uppdelning mellan det som räknas som bastandvård och det som räknas som protetiska behandlingar och tandreglering. Stödet för bastandvård innebär att tandvårdsersättning lämnas för i princip alla åtgärder med ett fast belopp per utförd åtgärd. Ett viktigt undantag är att undersökningskostnader inte ersätts för personer i åldrarna 30–64 år.

Samband mellan tandvårdsförsäkring, tandvårdskonsumtion och tandhälsa

Försäkringskassan och Socialstyrelsen har gemensamt av regeringen haft i uppdrag att analysera tandvårdsförsäkringens eventuella påverkan och effekter på tandhälsan.

Analysen visar att:

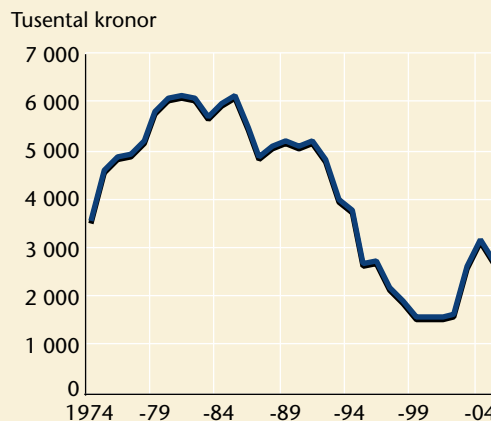
► Patienternas kostnader för tandvård har ökat under många år. Kostnadsökningarna för patienterna kommer av både försämringar i tandvårdsförsäkringen och höjda tandläkar- och tandhygienist-arvoden.

► I takt med att patientkostnaderna för tandvård ökat har tandvårdskonsumtionen minskat, särskilt bland unga. Tandvårdskonsumtionen har däremot ökat bland äldre. En statistisk analys visar också att det finns ett tydligt samband mellan att tillhöra ekonomiskt utsatta grupper och att ha låg tandvårdskonsumtion.

► Samtidigt som de äldres tandvårdsbesök ökat visar också deras tandhälsa tendens till förbättring. För de unga har utvecklingen varit den motsatta.

Minskning av statens utgifter för tandvård

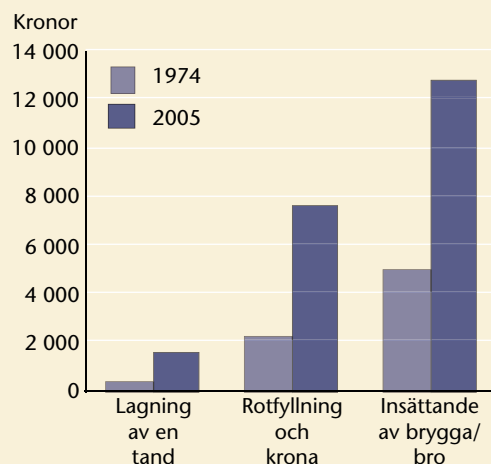
Statens utgifter för tandvården 1974–2005. 2005 års priser

Statens utgifter för tandvård minskade under 1980- och 1990-talen, men har ökat något under 2000-talets början.

Kraftig ökning av patientkostnaderna

Patientkostnaderna 1974 och 2005 för tre olika behandlingspaket. 2005 års priser

Orsakerna till att patientkostnaderna inom tandvården har ökat kan man finna bland faktorerna: tandläkar- och tandhygienistarvoden, priser på tandvårdsmaterial samt tandvårdsförsäkringens utformning. Betydelsen av de olika faktorerna skiljer emellertid mellan de tre behandlingspaketerna ovan. När det gäller lagning av en tand har patientkostnaden ökat med 327 procent. Av dessa svarar höjningen av tandläkar- och tandhygienist-arvoden för nästan hela kostnadsökningen. För insättning av en brygga är det istället försämringen av tandvårdsförsäkringen som står för nästan hela fördyringen och tandläkar- och tandhygienistarvoden har t.o.m. minskat.

Källa och lästips

Försäkringskassans och Socialstyrelsens tre rapporter från 2006:

1. Riksomfattande statistik från tandvårdsräkningar

2. Befolkningens tandhälsa

3. Tandvårdsförsäkring, tandvårdskonsumtion och tandhälsa

Rapporterna finns på www.socialstyrelsen.se